

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 29 maja 2018 r.

Pozycja 102

POSTANOWIENIE z dnia 24 kwietnia 2018 r. Sygn. akt Ts 238/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący i sprawozdawca
Mariusz Muszyński
Julia Przyłębska,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 2016 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej J.S., M.S. oraz I.S.,

po s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, sporządzonej przez adwokata i wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 22 listopada 2016 r. (data nadania), J.S., M.S. oraz I.S. (dalej: skarżące) zarzuciły niezgodność art. 210 w związku z art. 193 § 1 i 3 w związku z art. 194 oraz w związku z art. 209 § 1, 2, 4 i 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.):

1) w zakresie, w jakim „zezwalają (one) prokuratorowi w postępowaniu przygotowawczym na zarządzenie wyjęcia zwłok osoby bliskiej pokrzywdzonemu z grobu celem dokonania ich oględzin lub otwarcia oraz sporządzenia w oparciu o te czynności opinii przez biegłych, a także pobrania próbek z ciała zmarłego w celu przeprowadzenia ewentualnych dalszych dowodów w przyszłości, nie dając przy tym żadnych gwarancji poszanowania przysługujących pokrzywdzonemu konstytucyjnie chronionych praw podmiotowych uprawniających go do żądania, aby miejsce spoczynku jego bliskiego pozostawało niezakłócone oraz upoważniających go także, obok prokuratora, do decydowania o potrzebie takiej ekshumacji, prowadzenia badań, wydawania opinii i pobierania próbek z ciała zmarłego”;

2) w zakresie, w jakim „w postępowaniu przygotowawczym organem uprawnionym do podejmowania decyzji o ekshumacji osoby bliskiej pokrzywdzonemu i dopuszczalności przeprowadzania dzięki niej wymienionych wyżej dalszych czynności dowodowych przy wykorzystaniu ciała zmarłej osoby bliskiej pokrzywdzonemu jest prokurator, a nie sąd”

– z:

a) art. 47 w związku z art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji,

b) art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 oraz art. 2 Konstytucji,

- c) art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji,
- d) art. 2 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 8 grudnia 2016 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

W pierwszej kolejności Trybunał uznał, że w analizowanej sprawie skarżące nie uzyskały ostatecznego orzeczenia, które potwierdzałoby, że droga sądowa albo możliwość sądowej kontroli rozstrzygnięcia są wyłączone. Trybunał podkreślił, że jest to niezbędne dla oceny ewentualnego naruszenia konstytucyjnych wolności i praw skarżących, zwłaszcza w sytuacji, w której kwestionują one brak „ustawowych regulacji gwarantujących” wpływ na decyzje podejmowane przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Ponadto Trybunał uznał, że o niedopuszczalności nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej przesądził charakter rozstrzygnięcia wskazanego przez skarżące jako ostateczne. Jak zaznaczył, postanowienie prokuratora Prokuratury Krajowej z 7 października 2016 r. (dalej: postanowienie z 7 października 2016 r.) adresowane jest wyłącznie do zespołu biegłych i jako takie, nie wywołuje żadnych skutków prawnych w sferze praw i wolności skarżących. W dalszej kolejności Trybunał zaznaczył, że w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji przez zakwestionowane art. 210 w związku z art. 193 § 1 i 3 w związku z art. 194 oraz w związku z art. 209 § 1, 2, 4 i 5 k.p.k. skarżące wskazały art. 302 § 2 k.p.k., który nie był przepisem, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżących, co stanowiło samodzielną przesłankę odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. W zaskarżonym postanowieniu Trybunał wyjaśnił także, że art. 2 Konstytucji nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli konstytucyjności w postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną.

Odpis postanowienia Trybunału został doręczony pełnomocnikowi skarżących 12 grudnia 2016 r.

3. Na powyższe postanowienie – w ustawowym terminie – pełnomocnik skarżących wniósł zażalenie, w którym zarzucił Trybunałowi:

1) naruszenie art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1157; dalej: ustawa o TK z 2016 r.) przez „błędne uznanie, iż postanowienie prokuratora Prokuratury Krajowej z dnia 7 października 2016 r. nie jest ostatecznym orzeczeniem w rozumieniu powołanego przepisu”;

2) naruszenie art. 47 ust. 1 ustawy o TK z 2016 r. przez „błędne ustalenie, że postanowienie prokuratora Prokuratury Krajowej z 7 października 2016 r., wskazane przez skarżące jako ostateczne orzeczenie, adresowane było do powołanego przez prokuratora zespołu biegłych i kreowało po ich stronie obowiązek dokonania określonych w nim czynności, wobec czego dopiero wydanie postanowienia ustalającego termin ekshumacji pozwalałoby na jej dokonanie, a zatem potencjalnie mogłoby wiązać się z naruszeniem wskazanych w skardze praw i wolności konstytucyjnych”;

3) naruszenie art. 37 ust. 3 ustawy o TK z 2016 r. „wskutek przyjęcia, że wniesiona przez skarżące skarga konstytucyjna jest oczywiście bezzasadna, pomimo że przynajmniej w stosunku do zarzutu sprzeczności norm przepisów art. 210 w zw. z art. 193 § 1 i § 3 w zw. z art. 194 oraz w zw. z art. 209 § 1, 2, 4 i 5 k.p.k. z przepisami art. 47 w zw. z art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji i wyznaczonymi wzorcami kontroli konstytucyjnej w postaci prawa do kultu osoby zmarłej stanowiącego emanację prawa do prywatności, połączonego z konstytucyjną zasadą godności i zasadą proporcjonalności, Trybunał nie znalazł żadnych uchybień formalnych i nie uznał, aby także w tym zakresie skarga konstytucyjna była oczywiście bezzasadna”;

4) naruszenie art. 67 ustawy o TK z 2016 r. „wskutek niedopuszczalnego odstąpienia od ustawowej zasady związania Trybunału Konstytucyjnego granicami skargi konstytucyjnej i przyjęcia w sposób sprzeczny z treścią podniesionych w niej zarzutów, iż sprowadzają się one do zapewnienia sądowej kontroli albo uznania wyłączności sądu w zakresie dopuszczalności ekshumacji i przeprowadzania badania zwłok, gdy tymczasem skarżące wprost podnosiły, iż przedmiotem ich zarzutu nie jest brak kontroli sądowej decyzji prokuratora w przedmiocie ekshumacji, lecz pozbawienie ich prawa do sądu wskutek podejmowania tej decyzji przez prokuratora”;

5) naruszenie art. 47 ust. 1 ustawy o TK z 2016 r. w związku z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji przez „błędne przyjęcie, że skoro istota zarzutów skarżących sprowadza się do żądania przez nie zapewnienia sądowej kontroli albo uznania wyłączności sądu w zakresie dopuszczalności przeprowadzania ekshumacji i badania zwłok, to wskazanie postanowienia prokuratora Prokuratury Krajowej z dnia 7 października 2016 r. jako ostatecznego orzeczenia, nie było wystarczające z uwagi na to, że orzeczenie to nie stanowiło orzeczenia potwierdzającego, że droga sądowa albo możliwość sądowej kontroli rozstrzygnięcia są wyłączone”;

6) naruszenie art. 47 ust. 1 ustawy o TK z 2016 r. „wskutek przyjęcia, iż pomimo użycia niezaskarżalnego orzeczenia prokuratora Prokuratury Krajowej w przedmiocie powołania dowodu z opinii biegłych i zarządzenia przeprowadzenia ekshumacji ciała bliskiej im osoby zmarłej, skarżące winny były wyczerpać drogę prawną, składając nieprzysługujące im zażalenie”;

7) błędne ustalenie, że skarżące nie skorzystały z żadnych innych, prawnych mechanizmów przewidzianych na gruncie k.p.k., aby przedstawić prokuratorowi swoje stanowisko;

8) naruszenie art. 50 w związku z art. 37 ust. 3, art. 47 ust. 1 i art. 67 ustawy o TK z 2016 r. „wskutek przyjęcia sprzecznie z granicami skargi konstytucyjnej skarżących, iż upatrzyły one źródło nierówności w traktowaniu ich w postępowaniu przygotowawczym w przepisie art. 302 § 2 k.p.k. (...), a jednocześnie przepisu tego nie wskazały w skardze jako przedmiotu kontroli konstytucyjności”;

9) bezzasadną odmowę uwzględnienia wniosku skarżących o wstrzymanie wykonania postanowienia z 7 października 2016 r. z uwagi na odmowę nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

3. Pismem z 24 stycznia 2018 r. przewodniczący składu orzekającego zwrócił się do Pierwszego Zastępcy Prokuratora Generalnego – Prokuratora Krajowego o informację, czy w toku postępowania prowadzonego w Prokuraturze Krajowej przez Zespół Śledczy nr 1 w W., po wydaniu postanowienia z 7 października 2016 r. o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych, prokurator wydał również postanowienia (ewentualnie zarządzenia) na podstawie art. 210 k.p.k. o zarządzeniu wyjęcia z grobów ciał osób wskazanych w pkt. I postanowienia z 7 października 2016 r., w tym ciała A.S., a także o nadesłanie odpisów tych postanowień, jeżeli zostały one wydane, do akt niniejszego postępowania przed Trybunałem.

3.1. W piśmie z 2 lutego 2018 r. Zastępca Prokuratora Generalnego poinformował Trybunał, że w toku postępowania przygotowawczego nie wydano postanowienia o wyjęciu zwłok z grobu A.S., ale postanowienie w tym przedmiocie zostanie wydane w związku z zaplanowaną na 19 marca 2018 r. czynnością procesową obejmującą wyjęcie z grobu zwłok tej osoby. Ponadto na obecnym etapie prowadzonego śledztwa wydano postanowienia o wyjęciu zwłok z grobu w odniesieniu do 63 ofiar katastrofy i czynności te zostały przeprowadzone; natomiast odnośnie do 8 ofiar wydano postanowienia o wyjęciu zwłok z grobu, ale do dnia udzielenia tej odpowiedzi nie zostały przeprowadzone wskazane w postanowieniach czynności procesowe.

Do przedmiotowego pisma zostały załączone uwierzytelnione kopie postanowień o zarządzeniu wyjęcia zwłok z grobu.

3.2. W piśmie z 8 lutego 2018 r. Prokurator Prokuratury Regionalnej delegowany do Prokuratury Krajowej – Zastępca Kierownika Zespołu Śledczego nr 1 w Warszawie poinformował Trybunał, że 6 lutego 2018 r. wydano postanowienie o wyjęciu zwłok z grobu A.S. Do pisma załączono uwierzytelnioną kopię postanowienia w tym przedmiocie.

4. W piśmie z 9 lutego 2018 r. pełnomocnik skarżących poinformował Trybunał o wydaniu postanowienia z 6 lutego 2018 r. o wyjęciu zwłok z grobu A. S., załączając jego poświadczoną kserokopię.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 1 w związku z art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074; dalej: przepisy wprowadzające) 3 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) – z wyjątkiem art. 1-6 (które weszły w życie 20 grudnia 2016 r.) oraz art. 16-32 (które weszły w życie 1 stycznia 2018 r.). W myśl art. 9 przepisów wprowadzających, do postępowań przed Trybunałem, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie u.o.t.p. TK, stosuje się przepisy tej ustawy (ust. 1), zaś czynności procesowe dokonane w tych postępowaniach na podstawie dotychczasowych przepisów pozostają w mocy (ust. 2).

W związku z powyższym do postępowania zainicjowanego rozpatrywaną skargą konstytucyjną zastosowanie znajdą przepisy u.o.t.p. TK

2. Zgodnie z art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK (poprzednio: art. 37 ust. 4 w związku z art. 50 ustawy o TK z 2016 r.) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 7 u.o.t.p. TK; poprzednio: art. 26 ust. 1 pkt 3 lit. b w związku z art. 37 ust. 5-7 w związku z art. 50 ustawy o TK z 2016 r.). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

3. W ocenie Trybunału zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a zarzuty podniesione w zażaleniu nie podważają ustaleń w nim przedstawionych i dlatego nie zasługują na uwzględnienie.

4. Skarżące w pierwszej kolejności zarzuciły Trybunałowi, że błędnie przyjął, iż postanowienie z 7 października 2016 r. nie jest ostatecznym orzeczeniem kształtującym sytuację prawną skarżących oraz że bezzasadnie założył, iż orzeczenie to było adresowane jedynie do zespołu biegłych powołanych w prowadzonym postępowaniu, a dopiero postanowienie ustalające termin ekshumacji mogłoby się potencjalnie wiązać ze wskazanym w skardze konstytucyjnej naruszeniem praw i wolności, co – w ich ocenie – stanowi naruszenie art. 47 ust. 1 ustawy o TK z 2016 r.

Oba podniesione zarzuty są ze sobą bezpośrednio związane, dlatego Trybunał za zasadne uznał ich łączne rozpoznanie. Trybunał zaznacza, że postanowienie z 7 października

2016 r., jak słusznie zostało to podkreślone w zaskarżonym postanowieniu z 8 grudnia 2016 r., nie prowadzi do naruszenia praw i wolności skarżących. Wbrew twierdzeniom skarżących, postanowienie z 7 października 2016 r. w zakresie, w jakim dotyczy ekshumacji poszczególnych ciał osób w nim wskazanych, nie jest wiążące, gdyż nie określa terminu wykonania poszczególnych czynności. Nie pozwala zatem samoistnie na dokonanie czynności ekshumacji. Dopiero wydanie postanowienia wskazującego termin pozwoli na przystąpienie do realizacji czynności określonych w postanowieniu z 7 października 2016 r. Nie ma przy tym znaczenia, czy to następcze postanowienie ma charakter – jak wskazują skarżące – techniczny, gdyż jego brak uniemożliwia dokonanie ekshumacji. Prokurator Prokuratury Krajowej, zastrzegając, że termin wyjęcia zwłok z grobu zostanie określony osobnym postanowieniem, *de facto* pozostawił sobie podjęcie decyzji nie tylko w zakresie określenia czasu dokonania czynności, ale także zasadności jej przeprowadzenia. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w razie stwierdzenia, iż przeprowadzenie danej czynności dowodowej jest zbędne, prokurator nie zdecyduje się na wydanie postanowienia określającego termin jej wykonania. W ocenie Trybunału przesądza to o uznaniu, że postanowienie z 7 października 2016 r. nie jest ostatecznym orzeczeniem w sprawie skarżących w zakresie ujętym w skardze. Oznacza to także, że nie prowadzi do naruszenia praw i wolności skarżących określonych w Konstytucji, co zasadnie wskazał Trybunał w postanowieniu z 8 grudnia 2016 r. Dopiero wydanie postanowienia określającego termin ekshumacji, a więc tego, które bezpośrednio będzie dotyczyło skarżących i umożliwi wykonanie postanowienia z 7 października 2016 r., może wiązać się z ewentualną ingerencją w konstytucyjnie chronione prawa i wolności. Natomiast na gruncie stanu faktycznego analizowanej sprawy takie naruszenie ma jedynie charakter potencjalny, przyszły i jako takie nie podlega ocenie Trybunału Konstytucyjnego.

Na marginesie Trybunał wyjaśnia także, że postanowienie z 7 października 2016 r. – wbrew twierdzeniom skarżących – nie jest dla nich w żaden sposób wiążące. Wydanie zarządzenia o doręczeniu tego postanowienia stanowi realizację gwarancji określonej w art. 318 k.p.k., zgodnie z którym, postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych należy doręczyć stronom postępowania. Jest to zatem jedynie przejaw zasady jawności wewnętrznej postępowania przygotowawczego, co sprzyja realizacji podstawowych praw stron w postępowaniu karnym. Wyciąganie z tego faktu zbyt daleko idących wniosków jest nieuprawnione i nie znajduje podstawy w obowiązujących przepisach prawa.

Następnie skarżące zarzuciły Trybunałowi naruszenie art. 37 ust. 3 ustawy o TK z 2016 r. wskutek przyjęcia, że skarga konstytucyjna jest oczywiście bezzasadna, mimo że w zakresie zarzutu sprzeczności art. 210 w związku z art. 193 § 1 i 3 w związku z art. 194 oraz w związku z art. 209 § 1, 2, 4 i 5 k.p.k. z art. 47 w związku z art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji Trybunał nie znalazł żadnych uchybień formalnych, co z kolei nie pozwalało na odmówienie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Na poparcie swojego stanowiska skarżące przypomniały, że w wyroku z 11 października 2016 r. w sprawie SK 28/15 (OTK ZU A/2016, poz. 79) Trybunał, mimo niez uzyskania przez skarżącego ostatecznego orzeczenia i uznania, że wydanie wyroku jest niedopuszczalne, rozstrzygnął merytorycznie w pozostałym, dopuszczalnym zakresie.

Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę skarżących na to, że na etapie wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej uznanie, że nie spełnia ona wymogów formalnych musi wiązać się z wydaniem postanowienia o odmowie nadania jej dalszego biegu. Ocena merytoryczna dokonywana jest dopiero w razie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, co miało miejsce w sprawie SK 28/15. Jeżeli zatem Trybunał stwierdził, że w analizowanej sprawie nie doszło do naruszenia praw i wolności skarżących oraz że skarżące nie dysponują ostatecznym orzeczeniem, to ocena ta rozciąga się także na pozostałe zarzuty podniesione w skardze. Trybunał przypomina, że zgodnie z art. 53 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK (poprzednio: art. 48 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 48 ust. 2 w związku z art. 47 ust. 1 ustawy o TK

z 2016 r.) do skargi konstytucyjnej należy dołączyć ostateczne orzeczenie, z którego wydanem skarżący wiąże naruszenie praw lub wolności określonych w Konstytucji. Skarga konstytucyjna jest bowiem indywidualnym i konkretnym, a nie abstrakcyjnym środkiem ochrony praw i wolności jednostki (zob. wyrok TK z 12 listopada 2002 r., sygn. SK 40/01, OTK ZU nr 6/A/2002, poz. 81). Wobec powyższego Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 8 grudnia 2016 r. zasadnie przyjął oczywistą bezzasadność zarzutu niezgodności art. 210 w związku z art. 193 § 1 i 3 w zw. z art. 194 oraz w zw. z art. 209 § 1, 2, 4 i 5 k.p.k. z art. 47 w związku z art. 30 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji i odmówił nadania dalszego biegu skardze w tym zakresie.

W dalszej kolejności Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że zarzuty naruszenia art. 67 ustawy o TK z 2016 r. „wskutek niedopuszczalnego odstąpienia od ustawowej zasady związania Trybunału Konstytucyjnego granicami skargi konstytucyjnej i przyjęcia w sposób sprzeczny z treścią podniesionych w niej zarzutów, iż sprowadzają się one do zapewnienia sądowej kontroli albo uznania wyłączności sądu w zakresie dopuszczalności ekshumacji i przeprowadzania badania zwłok, gdy tymczasem skarżące wprost podnosiły, iż przedmiotem ich zarzutu nie jest brak kontroli sądowej decyzji prokuratora w przedmiocie ekshumacji, lecz pozbawienie ich prawa do sądu wskutek podejmowania tej decyzji przez prokuratora” oraz naruszenie art. 47 ust. 1 ustawy o TK z 2016 r. w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji przez „błędne przyjęcie, że skoro istota zarzutów skarżących sprowadza się do żądania przez nie zapewnienia sądowej kontroli albo uznania wyłączności sądu w zakresie dopuszczalności przeprowadzania ekshumacji i badania zwłok, to wskazanie postanowienia (...) z 7 października 2016 r. jako ostatecznego orzeczenia, nie było wystarczające z uwagi na to, że orzeczenie to nie stanowiło orzeczenia potwierdzającego, że droga sądowa albo możliwość sądowej kontroli rozstrzygnięcia są wyłączone”, a także naruszenia art. 47 ust. 1 ustawy o TK z 2016 r. „wskutek przyjęcia, iż pomimo uzyskania niezaskarżalnego orzeczenia (...), skarżące winny były wyczerpać drogę prawną składając nieprzysługujące im zażalenie” z racji na tożsamość przedmiotową oraz przedstawioną w zażaleniu argumentację zostaną rozpoznane łącznie.

Skarżące wyjaśniają, że w zarzutach skargi konstytucyjnej nie powołały się na niezgodność przedmiotu zaskarżenia z art. 78 Konstytucji, jak też wzorcem takiej kontroli nie uczyniły art. 176 ust. 1 Konstytucji stanowiącego, że postępowanie sądowe ma charakter dwuinstancyjny. Jak wynika z uzasadnienia tak samej skargi konstytucyjnej, jak i zażalenia, skarżące „upatrują niekonstytucyjność przepisów (...), jedynie w braku istnienia w nich ustawowych regulacji gwarantujących im jako pokrzywdzonym, że bliska im osoba nie będzie mogła być ekshumowana i poddawana oględzinom zwłok, ich otwarciu, pobraniu próbek oraz nie będzie mogła być w stosunku do niej wydana opinia biegłych, o ile nie będą przestrzegane przysługujące im wolności i prawa, o jakich mowa w przepisie art. 79 k.c.”. Tymczasem Trybunał Konstytucyjny w zaskarżonym postanowieniu trafnie uznał, że skarżące domagają się albo sądowej kontroli postanowienia prokuratora w przedmiocie ekshumacji, albo uznania wyłączności sądu w zakresie dopuszczalności ekshumacji. Argumentacja przedstawiona w zażaleniu nie prowadzi do podważenia ustaleń poczynionych przez Trybunał. Zarzut skarżących w zakresie „braku istnienia ustawowych regulacji gwarantujących” *de facto* możliwość współdecydowania o zasadności przeprowadzenia ekshumacji oraz pozostałych czynności dowodowych został sformułowany bardzo szeroko i w zasadzie oczekiwania skarżących nie zostały w żaden sposób skonkretyzowane. Sprowadzają się one jednak również do istnienia mechanizmów kontroli decyzji w tym zakresie. Wobec powyższego, żądania skarżących są nieskonkretyzowane i nieprecyzyjne, a także zbyt ogólne, aby mogły zostać rozpoznane. Niezależnie jednak od ostatecznego kierunku zarzutów, skarżące zobligowane były do uzyskania ostatecznego orzeczenia wskazującego na naruszenie ich praw i wolności. W tym aspekcie aktualne pozostają wywody poczynione w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 47

ust. 1 ustawy o TK z 2016 r. Skarga konstytucyjna nie jest bowiem abstrakcyjnym środkiem ochrony praw i wolności, a do jej skutecznego wniesienia niezbędne jest wykazanie, że ich naruszenie jest bezpośrednią konsekwencją wydania ostatecznego orzeczenia, którego oparte zostało na zakwestionowanych przepisach. Jest to szczególnie istotne w sytuacji, w której skarżące wskazują na brak istnienia ustawowych regulacji gwarantujących im realizację określonych praw i wolności. Postawienie takiego zarzutu musi bowiem być poprzedzone wykorzystaniem wszystkich możliwości prawnych, które ostatecznie doprowadzą do uzyskania ostatecznego orzeczenia. Nie ma przy tym znaczenia okoliczność, że w danym przypadku ustawa nie przewidywała możliwości wniesienia żadnego środka zaskarżenia. Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyroki TK z 11 października 2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU nr A/2016, poz. 79 oraz 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35) nie zwalnia to skarżącego z obowiązku wykazania ponad wszelką wątpliwość, że został on pozbawiony możliwości zainicjowania sądowej kontroli wydanych decyzji, albo, że wbrew przyjętym standardom sąd nie ma wyłączności decydowania w określonej kwestii. W przeciwnym wypadku kontrola konstytucyjności wskazanych w skardze konstytucyjnej przepisów, jako przedwczesna, nie będzie mogła być uruchomiona, co miało miejsce w sprawie skarżących. Trybunał Konstytucyjny zasadnie zatem uznał, że w analizowanym zakresie skardze konstytucyjnej nie może zostać nadany dalszy bieg.

Skarżące zarzucają Trybunałowi ponadto, że błędnie ustalił, iż nie skorzystały one z żadnych innych, prawnych mechanizmów przewidzianych na gruncie k.p.k., aby przedstawić swoje stanowisko w sprawie objętej postanowieniem z 7 października 2016 r. W uzasadnieniu tego zarzutu skarżące wskazały, że ich pełnomocnik składał różnego rodzaju wnioski dowodowe mające na celu podanie w wątpliwość zasadności przeprowadzania ekshumacji osoby im najbliższej. Trybunał Konstytucyjny przypomina, że w postanowieniu z 8 grudnia 2016 r. Trybunał słusznie podkreślił, że skarżące nie wniosły zażalenia na postanowienie z 7 października 2016 r., które niewątpliwie stanowi podstawowe narzędzie kwestionowania decyzji zapadłych w toku postępowania. Wskazał przy tym, że skarżące – oprócz braku wniesienia zażalenia – nie skorzystały także z innych mechanizmów gwarantowanych przepisami k.p.k., a które pozwalałyby na skuteczne podważenie zasadności przeprowadzania ekshumacji lub chociaż jej wstrzymania. Nie ulega wątpliwości, że składanie wniosków dowodowych, które zresztą zostały uznane za nieprzydatne, oraz podpisywanie listów otwartych nie może prowadzić do uznania, że skarżące wykorzystały inne mechanizmy gwarantowane w procedurze karnej. Wobec powyższego argumentacja skarżących w tym zakresie nie zasługuje na uwzględnienie.

Następnie skarżące zarzuciły Trybunałowi naruszenie art. 50 w związku z art. 37 ust. 3, art. 47 ust. 1 i art. 67 ustawy o TK z 2016 r. wskutek przyjęcia, że upatrzyły one źródło nierówności ich traktowania w postępowaniu przygotowawczym w art. 302 § 2 k.p.k., podczas gdy przepis ten nie został wskazany w skardze, ani nie był podstawą wydania postanowienia z 7 października 2016 r. Skarżące w uzasadnieniu zażalenia podniosły, że art. 302 § 2 k.p.k. został przytoczony wyłącznie w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej w celu wykazania naruszenia zasady równości prawa do sądu, które przysługuje innym podmiotom należącym do tej samej grupy (charakteryzującej się tymi samymi cechami relewantnymi). Dodatkowo, dla przykładu, skarżące przywołały istnienie kontroli sądownoadministracyjnej w sprawach zezwoleń na ekshumację udzielanych przez Państwowego Inspektora Sanitarnego oraz na fakt możliwości zainicjowania procesu cywilnego w sprawach o złożenie oświadczenia woli, w oparciu o które miałyby być dokonywana ekshumacja. W ocenie Trybunału przedstawiona argumentacja nie zasługuje na uwzględnienie. Trybunał zaznacza, że skarga konstytucyjna dotyczy naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności przez określone przepisy prawa, które były podstawą wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżących. W kontekście dokonywania oceny zgodności zakwestionowanych przepisów z art. 32 ust. 1 Konstytucji, wyraża-

jącym zasadę równości, fundamentalne znaczenie ma ustalenie, czy mamy do czynienia z cechą istotną (relewantną). Albowiem wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się tą cechą powinny być traktowane równo, a więc według równej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących jak i faworyzujących. Oceniając regulację prawną z punktu widzenia zasady równości, należy przede wszystkim rozważyć, czy można wskazać wspólną cechę istotną uzasadniającą równe traktowanie podmiotów prawa, wzięwszy pod uwagę treść i cel danej regulacji prawnej (zob. wyroki TK z: 20 października 1998 r., sygn. K 7/99; OTK ZU nr 6/1998, poz. 96; 12 lipca 2016 r., sygn. SK 40/14; OTK ZU nr A/2016, poz. 57). Ponadto, jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału na ocenę dopuszczalności zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów może mieć wpływ to, z jakim konkretnym prawem czy wolnością to zróżnicowanie będzie się wiązać czy też, jakie konkretne prawo będzie ograniczać (zob. wyrok TK z 9 maja 2006 r., sygn. SK 14/04; OTK ZU nr 5/A/2005, poz. 47). W związku z powyższym Trybunał wskazuje, że postanowienie z 7 października 2016 r. zostało wydane w trwającym postępowaniu karnym, w którym skarżące korzystają ze statusu strony. Nie ulega zatem wątpliwości, że bezzasadne jest przywoływanie przykładów z procedury cywilnej czy administracyjnej dotyczących istnienia sądowej kontroli decyzji w przedmiocie ekshumacji. Jedynym przepisem kształtującym sytuację prawną skarżących w zakresie możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie prokuratora w postępowaniu przygotowawczym mógł być art. 302 § 2 k.p.k i to tylko w zakresie, w jakim odnosi się do stron. Słusznie zatem Trybunał uznał, że to właśnie ten przepis stanowi ewentualne źródło naruszenia praw i wolności skarżących. Niemniej, z powodu braku zażalenia na postanowienie z 7 października 2016 r. przepis ten nie mógł być podstawą wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżących, co zasadnie określił Trybunał w postanowieniu z 8 grudnia 2016 r.

Na samym końcu, skarżące zarzuciły Trybunałowi bezzasadną odmowę uwzględnienia wniosku skarżących o wstrzymanie wykonania postanowienia z 7 października 2016 r. Zdaniem skarżących analizowanej skardze konstytucyjnej powinien zostać nadany dalszy bieg, co jednoznacznie przesądza o tym, że nie istniały żadne przeszkody do uwzględnienia wniosku skarżących o wydanie postanowienia tymczasowego.

Trybunał Konstytucyjny po raz kolejny podkreśla, że uwzględnienie wniosku o wstrzymanie wykonania powyższego postanowienia powinno następować jedynie wyjątkowo, a ustawowo określone przesłanki muszą być interpretowane ściśle. Ponieważ w analizowanej sprawie nie ma podstaw do uwzględnienia wyżej wspomnianego wniosku, Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie podtrzymuje stanowisko wyrażone w postanowieniu z 8 grudnia 2016 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał – na podstawie z art. 61 ust. 8 u.o.t.p. TK – postanowił jak w sentencji.